

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

věrům J. Kohoutka. Zajímavé byly i zbytky původní bílé gotické omítky vnější zdi kostela. Archeologický výzkum v kostele M. Jana Husa přinesl zajímavé poznatky nejen ke stavebně-historickému vývoji kostela, ale částečně přiblížil často nelehké osudy obyvatel Uherského Brodu.

Miroslav Vaškových

Literatura a prameny

- Kameníček, F. 1894:** *Prameny ke vpádům Bočkajovců na Moravu a k ratifikaci míru Vídeňského od Zemí koruny České roku 1605–1606.* Praha.
- Kameníček, F. 1895:** *Vpády Bočkajovců na Moravu a ratifikace míru Vídeňského od zemí koruny České roku 1605–1606.* Praha.
- Kohoutek, J. 1995:** Uherský Brod, nálezořá zpráva. Uloženo: Archiv Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě.
- Kohoutek, J. 1997:** Uherský Brod (okr. Uh. Hradiště), *Přehled výzkumů 1993–1994*, 248–249.
- Kučera, J. 1903:** *Paměti král. města Uherského Brodu.* Brno.
- Letocha, V. F. 1942:** *Památky města Brodu Uherského.* Uherský Brod.
- Růžička, V. 1948:** Dolní kostel. Rkp. Uloženo: Archiv Muzea Jana Amose Komenského v Uherském Brodě.

Resumé

Uherský Brod (Bez. Uherské Hradiště), M. Jan Hus Kirche. Hochmittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

UNIČOV (OKR. OLMOUC)

Masarykovo náměstí 36, p. č. 121/2. Středověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum realizovaný v únoru byl vyvolán stavbou kanalizační přípojky. Místo nálezu je na mapě ZM ČR 1:10 000, rok vydání 1992, mapový list 14-44-17; 416 mm od Z s. č. a 312 mm od J s. č. Výkop zachytil plošně omezené stopy osídlení z počátku lokace města a požárovou vrstvu, dokládající zánik stavby lehčí dřevolíněné konstrukce ve 13. století.

Jan Grégr, Ladislav Kaiser

Resumé

Uničov (Bez. Olomouc), Masaryk Platz. Mittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

VELATICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Velatický široký“. Mladohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při stavbě nové splaškové kanalizace bylo ve známé poloze s polykulturním osídlením porušeno 5 objektů s nálezy středohradištního, či spíše již počátku mladohradištního období. Objekty byly zčásti vybrány předstihově

ve skryté ploše před výkopem, zčásti byly dobírány již výkopem proti atě. V jednom případě (obj. 505) se jedná pravděpodobně o část typické zahloubené chaty. Raně středověké osídlení bylo na lokalitě zachyceno opakovaně, naposledy při výzkumu vedeném P. Kosem v roce 2006.

David Parma

Resumé

Velatice (Bez. Brno-venkov), „Velatický široký“, Jüngere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VELKÁ BÍTEŠ (OKR. ŽDÁR NAD SÁZAVOU)

Tyršova ulice, p. č. 691/1, 691/3, 691/4, 691/5. Novověk. Plužina. Záchranný výzkum.

Akce byla vyvolána rekonstrukcí IS v prostoru ulice Tyršova. Archeologický výzkum byl realizován formou archeologického dohledu nad výkopovými pracemi a dokumentace dílčích situací.

Lokalita se nachází severozápadně historického jádra města Velká Bíteš, za hranicí někdejšího hradebního systému. Jedná se o mírný svah, klesající jihozápadním směrem. Na západním konci ulice je patrný ostrý terénní zlom. Taktéž je patrná ostrá hrana v reliéfu terénu jižně od ulice Tyršova. Nadmořská výška na lokalitě se pohybuje okolo 480 m.

Archeologický výzkum v Tyršově ulici osvětlil situace geologického podloží v tomto prostoru. Zajímavá byla především zjištění při terénním zlomu v západní části ulice, kde byly v řezu P1 dokumentovány úrovně geologického podloží, promísené s jílovitými uloženinami, obsahujícími značnou příměs grafitu. Vzhledem k mělkému výskytu pod současným povrchem je možné uvažovat o povrchových výchozech této suroviny.

Na plánu Velké Bíteše od F. F. Nicolae z 1. poloviny 18. století jsou v oblasti dnešní ulice Tyršovy patrné pouze zemědělsky využívané plochy. Stejně je tomu tak i na plánech 1. (1764–1768), 2. (1836–1852) i 3. (1876–1878) vojenského mapování a stabilního katastru (1825). V úrovni ulice Tyršovy je patrná vedlejší (polní) cesta, která je pravděpodobně osou dnešní ulice. Cesta sloužila k přístupu do týla parcel situovaných při dnešní ulici Látnice a nebyla při ní koncentrována žádná zástavba.

Na řezu P2 byla na navětralém geologickém podloží (s. j. 100) dokumentována vrstva s. j. 101. Jedná se o kulturně ovlivněný půdní horizont. Kromě zlomků uhlíků a mazanice byl z této úrovně získán i jeden zlomek keramiky, jenž můžeme datovat do 15.–16. století. Sledovaná vrstva dokládá dřívější využití území pro zemědělské účely. Mimo dokumentovaný úsek řezu P2 byla sledována i na dalších řezech vzniklých hloubením kanalizace a vodovodu.

Kromě výše uvedených případů nebyly v průběhu rekonstrukce inženýrských sítí v ulici Tyršova ve Velké Bíteši zachyceny žádné další archeologické situace. Zmíněné území je osídleno až recentně.

Petr Holub

Resumé

Velká Bíteš (Bez. Žďár nad Sázavou), Tyršova Str. Neuzeit. Ackergrund. Rettungsgrabung.

VELKÉ HOŠTICE (OKR. OPAVA)

„Za humny“. Střední a mladší doba hradištní. Sídliště. Záchraný výzkum.

Ve dnech 30. 5. až 11. 7. 2008 proběhl ve Velkých Hošticích v trati „Za humny“ záchraný archeologický výzkum při výstavbě rodinného domu (viz kapitola Neolit). Byly prozkoumány a zdokumentovány dva sídlištní objekty datovatelné na základě získaného keramického materiálu do střední doby hradištní (502, 517) a další dva do 2. poloviny 12. století až 1. poloviny 13. století (504, 512). Kromě objektu 504, který lze interpretovat jako zásobní jámu, se jedná o běžné sídlištní objekty.

Jindřich Hlas

Resumé

Velké Hoštice (Bez. Opava), „Za humny“. Mittlere und jüngere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VESELÍ NAD MORAVOU (OKR. HODONÍN)

Bartolomějské náměstí 41. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Zajímavé objevy přinesl v září 2008 archeologický dohled nad výkopy pro novou zeď na nádvoří budovy veselského muzea na Bartolomějském náměstí (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 35–11–11, okolí bodu 346/370 mm od Z/J s. č.). Zde podle keramických zlomků vznikalo kulturní souvrství již od 13. století, přítomnost předpokládaných archeologických kontextů byla tak potvrzena již téměř na hraně využívané polohy nad tokem řeky Moravy, prozatím ovšem bez zahloubených objektů. Sledování nevelké plochy tak alespoň částečně napomohlo k představě o poměrech, které zde panovaly v minulosti.

Náměstí Míru 15, 17. Středověk, novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Stavební práce, související s výkopy pro rekonstrukci vodovodu v zastavěném a intenzivně využívaném prostoru na hlavním náměstí veselského předměstí umožnily v červnu 2008 zjištění kulturního souvrství s počátky ve středověku. Před domy č. p. 17 a 15 bylo zachyceno v nejspodnější tmavé vrstvě několik shluků keramiky, jejíž původ lze spojit s pozůstatky keramického odpadu (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 35–11–11, okolí bodu 369/340 mm od Z/J s. č.). Jedná se o chronologicky výraznou keramiku, včetně větších torz, např. okrajů hrnců zdobených radélkem, tzv. okruží, ale i silně tuhovaných kusů s vleštovanými vzory na povrchu. Podle těchto nálezů se dá uvažovat o intenzivním osídlení z průběhu pozdního středověku a raného novověku, tedy rámcově o 15. až 17. století.

Jaromír Šmerda

Resumé

Veselí nad Moravou (Bez. Hodonín), Bartolomějské Platz Nr. 41. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung. Veselí nad Moravou (Bez. Hodonín), Míru Platz Nr. 15, 17. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VESELÍ NAD MORAVOU (OKR. HODONÍN)

Zámecká ulice 14. Vrcholný středověk, novověk. Hrad, zámek. Záchraný výzkum.

V červenci až říjnu roku 2008 proběhla na nádvoří a ve sklepních prostorách zámku ve Veselí nad Moravou první etapa záchraného archeologického výzkumu. Výzkum, vyvolaný opravou a přestavbou zámku na hotel, měl charakter plošného odkryvu.

Původní hrad (první zmínka roku 1261), postavený k ochraně zdejšího brodu, se nejspíše nacházel na ostrově v řece Moravě (Plaček 2001, 680–682). Dnes tento prostor zaujímá čtyřkřídlý barokní zámek.

Odkryv ukázal, že v severní části nádvoří se nachází pozůstatky hradního jádra, a to obvodová hradba s parkánem (ten byl vymezen parkánovou hradbou až po roce 1300). Parkánová zeď byla dodatečně opatřena opěráky. Na destrukci parkánu, který se sesul do příkopu, byl založen renesanční trakt, ukončený na východní straně schodišťovou věží. Komplex těchto staveb pak tvořil severní křídlo zámku, které je patrné na plánu z roku 1748 (Sedlář 1999, příloha 1). Severní křídlo bylo sneseno při poslední přestavbě zámku.

Střední část nádvoří zaujímá příkop s vyzděnou kontreskarpou (eskarpu tvoří parkánová zeď), oddělující hradní jádro od předhradí. Příkop zřejmě využil rameno Moravy, jeho stáří zatím nelze jednoznačně určit. Vyzdění kontreskarp představuje druhou stavební fázi. Jeho zavezení je předběžně datováno do 2. poloviny 16. století. V 17. století byla do zásypu příkopu zapuštěna vápenná jáma (souvisí s některou z přestaveb zámku), následně zasypaná zajímavou kolekcí raně novověkých nálezů.

Jižní část plochy nádvoří tvoří pozůstatek předhradí. Zatím zde byly odkryty pozůstatky čtyř dřevěných staveb (z toho tři srubové) o rozměrech 4,5 × 4,1 m; 3,6 × 3,5 m; 5,1 × 3,5 m a 5,8 × 5,2 m. V případě dvou srubů byla zaznamenána superpozice. V jednom srubu se nacházela potravinářská pec o rozměrech 3,1 × 2,5 m. Kromě samotných dřevěných staveb se na předhradí nachází značné množství reliktních košatinových plotů, kůlů a systémů kůlových řad. Antropogenní souvrství zde dosahuje mocnosti až 2 metrů. Jeho stáří, podobně jako uvedená zástavba, náleží období od 2. poloviny 13. až do 1. poloviny 14. století. Dataci potvrzují i dendrochronologická data (zatím nejstarší včetně podkomích letokruhů je 1247).

Výzkum částečně probíhal i v interiéru zámku. Pod severovýchodním nárožím byly dokumentovány navazující části hradby hradního jádra. Ve východním křídle pak byla v dnešním průjezdu identifikována branská věž, datovaná pravděpodobně do závěru 14. století.

Dosavadní poznatky obohacují poznatky o dispozičním řešení hradu. Původní hradní jádro zaujímalo prostor severní části nádvoří a přiléhajícího severního křídla